Talousvaliokunta

Lausunto
3.3.2021

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN VASTINE – VALIOKUNTAKUULEMINEN 3.3.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta HE 22/2021 vp

Ravitsemisliikkeiden sulkuvelvoitteen kompensointi

Työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellaan parhaillaan kustannustukilainsäädäntöön sisällytettävää mallia, joka toteuttaisi eduskunnan edellyttämällä tavalla TTL 58 g §:n perusteella päätettävään tilojen sulkemisen kompensoinnin. Valmistelussa otetaan huomioon nyt käsittelyssä olevan ravitsemisliikkeiden sulun kompensointi. Hallituksen esitys pyritään antamaan eduskunnalle mahdollisimman nopeasti.

Malli sovitetaan yhteen EU:n valtiontukisäännösten kanssa ja hyväksytetään tarvittaessa EU-komissiolla. Jäsenvaltiot ovat perustaneet tukijärjestelmänsä EU:n valtiontukisäännösten useisiin eri säännöksiin, mikä on huomattava verrattaessa jäsenvaltioiden malleja toisiinsa.

Hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa esitetty arvio budjettitaloudellisista vaikutuksista (50 miljoonaa) perustuu kevään 2020 ravitsemisliikkeille maksettujen hyvitysten määrään. Määrä tulee täsmentymään edellä mainitun valmistelun kuluessa.

Ravitsemisliikkeiden rooli epidemian leviämisessä

Ravitsemisliikkeiden roolia epidemian leviämisessä on kuvattu hallituksen esityksen perusteluissa. Useissa tieteellisissä julkaistuissa tutkimuksissa, niiden rooli on todettu merkittäväksi. Lisäksi tutkimuksessa (Science, helmikuu 2021) on todettu, että ravitsemisliikkeiden sulkeminen tai merkittävä rajoittaminen on todettu tehokkaaksi tavaksi torjua epidemian leviämistä. Tutkimuksen mukaan ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittaminen voi yksittäisenä toimenpiteenä olla yhtä tehokas kuin laajat rajoitustoimenpiteet. (s. 13-15).

Lyhyehkön kattavan sulun tavoitteena on vähentää kaikkia ihmisten välisiä kontakteja, niin ettei tartuntamahdollisuuksia syntyisi. Asiakastilojen sulkeminen on viime kevään

tapaan välttämätöntä tässä epidemiatilanteessa kohdistaa ruokaravintoloihin, anniskeluravintoloihin sekä ravitsemisliikkeiden rajattuihin ulkotiloihin/terasseihin. Valmistelussa on tukeuduttu epidemiologiseen asiantuntemukseen ja näkemykseen toimenpiteen välttämättömyydestä nopeasti kiihtyvässä tautitilanteessa. Tutkimustieto virusmuunnosten vaikutuksista vaikuttaa näkemykseen.

Lisäksi valmistelussa on tukeuduttu kansalliseen tilannekuvaan ja siihen, että nykyisen ravitsemisliikkeiden sääntelyn mahdollistamat tiukat rajoitustoimenpiteet ovat olleet käytössä jo jonkin aikaa, mutta tartuntojen määrä kasvaa voimakkaasti. Lisätoimet, joihin nyt käsittelyssä olevassa esitys ravintolasulusta kuuluu, ovat tarpeen.

Alueellinen voimassaolo

Valtioneuvoston asetuksella säädetään sulkuvelvoitteen voimassaolosta alueilla, joilla se on välttämätöntä epidemian leviämisen estämiseksi. Terveysasiantuntijoiden mukaan sulku tulisi kohdistaa kiihtymis- ja leviämisvaiheessa oleville alueille. Perustasolla olevat alueet jäisivät sulkuvelvoitteen ulkopuolelle. Näillä alueilla ravitsemisliikkeiden tulee noudattaa voimassa olevaa TTL 58 a §:n säätelyä. Keväästä 2020 lukien ravitsemisliiketoiminnan rajoitukset on säädetty voimaan maakunnittain ja valmistelun lähtökohdaksi on otettu vakiintunut aluejako.

Kiihtyvässä epidemiatilanteessa on tarpeen ottaa käyttöön maantieteellisesti kattavia velvoitteita, jotta sulkutoimenpiteet olisivat tehokkaita. Rajoitusten kohdistaminen liian pieniin alueisiin, vähentää toimenpiteen vaikuttavuutta.

Valtioneuvoston asetuksen antamisen yhteydessä sulun alueellisessa kohdistamisessa hyödynnetään viimeisimpiä valtioneuvoston käytössä olevia THL:n toimittamia tietoja. Valtioneuvosto on ehdotetun lain mukaan velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin asetuksen muuttamiseksi tilanteen muuttuessa alueella.

Jaottelu eri vaiheisiin perustuu hallituksen esityksen sivulla 6-7 kuvattuihin kriteereihin ja sairaanhoitopiirien omiin arvioihin siitä, voidaanko epidemiaa hallita nykyisellä tasolla vai tuleeko epidemian leviämisen estämisessä alueen oman käsityksen mukaan ottaa käyttöön tehostettuja toimia. STM:n hybridistrategian toteuttamista koskevassa toteuttamissuunnitelmassa luotua järjestelmää on perusteltua käyttää valtioneuvoston asetuksen valmistelun pohjana.

Ravitsemisliikkeiden sääntely kolmen viikon sulun jälkeen

Ravitsemisliikkeiden toimintaan tulee kohdistumaan rajoituksia sulun jälkeenkin. TTL 58 a § on voimassa tällä hetkellä 30.6.2021 saakka ja sitä sekä sen nojalla annettua asetusta sovelletaan perustasolla olevien maakuntien ravitsemisliikkeisiin. TTL:n mahdollisten muutosten valmistelu kuuluu STM:lle.

Henkilöstöravintolat

Lain 1 §:n 3 momentin mukaan ravitsemistoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa myös vain yhteisön, säätiön tai laitoksen omalle henkilöstölle tai muuten rajoitetulle henkilöpiirille tarkoitettua ruoan tai juoman tarjoamista (*henkilöstöravintolatoiminta*). Momentissa tarkoitetut yhteisöt voivat olla joko yksityisoikeudellisia tai julkisoikeudellisia. Tarkempaa määrittelyä henkilöstöravintoloille tai erottelua eri tyyppisiin henkilöstöravintoloihin ei sisälly lakiin.

Olennaista sen arvioimisessa, onko kyse henkilöstöravintola, joka saa jatkaa toimintaansa sulun aikana on se, onko ravitsemisliike avoinna yleisölle vai ainoastaan rajatun henkilöpiirin käytettävissä. Samaa arviointia voidaan käyttää myös siinä, onko ravitsemisliikkeen suljettava asiakastilansa velvoitteen mukaisesti. Ravitsemistoiminnan harjoittajien liiketoimintamallit voivat olla hyvin erilaisia riippumatta siitä, miksi ne toimintaansa kutsuvat. Siksi erityisten tyypittelyjen luominen on erittäin haastavaa.

Kansainvälisessä liikenteessä Suomen lipun alla olevat alukset

Hallituksen esityksessä esitetty kolmen viikon sulkuvelvoite koskisi kansainvälisessä liikenteessä Suomen lipun alla olevia aluksia. Poikkeusta velvoitteeseen ei pidetä tässä epidemiatilanteessa mahdollisena toisin kuin TTL 58 a §:n aukiolosääntelyn osalta. On kuitenkin selvää, että matkustajien mahdollisuus syödä matkan aikana tulee mahdollistaa tilajärjestelyin tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla.